

Купалле ў Ляневе 3

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

PL ISSN 0546-1960

NR INDEKSU 366714

Пад Лядскай пушчай 8

<http://niva.iig.pl>
redakcja@niva.iig.pl

№ 27 (2877) Год LVI

Беласток, 3 ліпеня 2011 г.

Цана 2,50 зл. (у тым VAT 5%)

Тэкст і фота Мацея ХАЛАДОЎСКАГА

ЗАЛУКІ „Купальночка-2011”

У мінулую суботу пачалося на Беласточчыне адзначанне свята Купалы. На восьмай ужо па чарзе „Купалінцы” гулялі чыжавяне, а наступны выпуск „Купальночки” ў Залуках Гарадоцкай гміны адкрылі песняй-гімам свята („Купалінка”) калектывы трох мясцовых пакаленняў: „Каліна”, „Калінка” і „Каліначка”. У найбліжэйшую суботу можна будзе прыняць удзел у купальскіх гульнях у Белавежы.

„Ніва” выбралася на залучанскую „Купальночку”. Залукі гэта адна з найбольш актыўных вёсак у беларускай частцы Беласточчыны. Традыцыйна тут сарганізавалі гэтае свята ў свежаадноўленым амфітэатры, пад непублічнай пачатковай школай. Яе арганізатарамі былі Гарадоцкі цэнтр культуры, згуртаванне „Залукі над Супраслю” і калектыў „Каліна” ды яе кіраўнік Мар’яна Апановіч. Апрача калектываў з Залук выступілі народныя спевакі з Каракуль, Агароднічак, Студзянак, Крынак і Беластока. Зоркай былі „Прымакі”, а да танцаў ігралі „Жубры”. Анна Філіпчук з „Каліны” сказала нам:

— Ездзім з выступленнямі на розныя свята. У апошні час мы былі на вясковым свяце ў Каракулях. Гэтае свята выпадае на Яна, ды мы робім яго так, як сёлета — калі нам падыходзіць. У мінулую суботу былі мы на Свяце Гарадка, а ў гэтую — мы на нашай „Купальночцы”. Калісьці ў нас не было якіхсьці асаблівых абрадаў звязаных з гэтым святам.

Юрка Хмялеўскі, дырэктар Гарадоцкага цэнтра культуры сказаў:

— Гэтае свята з’яўляецца працягам нашай беларускай традыцыі. У яго час у Залуках выступаюць перш за ўсё калектывы з беларускім рэпертуарам.

І адзначыў:

— Так складалася гісторыя, што доўгія гады, а можа і стагоддзі, тут не святка-

валася Купалля ў такі спосаб, як можна гэта ўбачыць цяпер. Аднак, прынялося яно тут і мае тут свае карані. Гэтае старадаўняе свята ўсяго славянскага свету, а нават — як даказваюць навукоўцы — і германскага. Калі набліжаліся карацейшыя ночы, людзі верылі, што маюць яны нейкую магію, таямніцу. Гэта была нагода для гульняў, таксама маючых містычны фон. У Залуках традыцыйна дзяўчаты з каларовымі вянкамі ідуць над Супрасль, дзе іх пускаюць на ваду. Заўжды знойдуцца маладыя хлопцы, што кідаюцца па іх у рэчку, нават калі вада халодная, верачы, што дзякуючы злоўленаму вянку знойдуць сабе партнёрку. Хлопцы скачуць таксама праз кастры, як калісь бывала.

Мар’яна Апановіч:

— Скокі праз агонь — сімвалічныя. У агні спальваюцца грахі і ўсялякае зло. Традыцыйным звычаем у ноч Купалы з’яўляюцца пошукі папараць-кветкі.

Наталля Міранчук з калектыву „Арляне” з Орлі:

— Дзяўчына, якая знайшла б папараць-кветку, не магла б ёю падзяліцца, бо была б нешчаслівай.

Віктар Паплаўскі з Залук пад амфітэатр прыйшоў са сваёй некалькігадовай пляменніцай Малгосяй. Спецыяльна на гэтую нагоду кветкі на яе вяночак збіралі ў полі:

— Задума сарганізаваць у нас свята Купалы выйшла ад залучанскіх жанчын. Адбывалася яно ў Белавежы, ды чаму не можа быць у нас? Яшчэ мая бабуля казалася, што калі хто ў гэтую ноч вылавіць з рэчкі вянок, той напэўна хутка ажэніцца.

Ляснік-пенсіянер з саракагадовым стажам Яўген Сідчук з Гарадка прыехаў у Залукі з сяброўкай Верай з Гайнаўкі:

— Мы тут трэці ці чацвёрты раз і заўжды тут файная атмасфера. На іншых

тутэйшых вёсках гэтага свята няма, бо і мала там людзей. Тут яшчэ нараджаюцца!

Спадарыня Вера дадала:

— Наколькі ведаю, было гэта яшчэ паганскае свята. Бываем на ім таксама ў Белавежы і ў Дубічах-Царкоўных над вадасховішчам Бахматы.

Трох мужчын з Навасёлак не скрывалі: „Мы тут, бо сюды прыязджаюць свае людзі”.

Крыху нас задзівіла Ірэна Кошэль з калектыву „Мальвянкі” са Студзянак (кіраўнік Яўгенія Гурко):

— Я родам з-пад Чаромхі. Была я раней у калектыве „Родына”. Цяпер спяваю ў „Мальвянках” і перакладваю для нашага ансамбля на беларускую мову ўкраінскія песні. А знаходжу іх слухачы Радые Рацыя, асабліва ў Падляшскім канцэрце пажаданняў!

Грамадскую і культурную дзяячку Іаанну Чабан з дуэту „Зараніца” з Крынак яшчэ перад выступленнем сустрэлі мы ў характэрным, кідаючымся ў вочы, строі:

— Баваўняныя кашулі пашылі мы на ўзор старых, дзевятнаццацівечных. Спадніцы — дасталі з куфра спадарыні Веры Карпач па яе бабулі. Паясы трапілі да нас з Мінска.

Пры нагодзе, Іаанна Чабан запрасіла ўсіх на 1 ліпеня ў бібліятэку ў Крынках на сустрэчу з выводзячымся з Падляпак гісторыкам, археолагам і вядомым у свеце экалагам Міраславам Куклікам, дырэктарам Музея Пущкай зямлі:

— Такіх людзей, што родам з ваколіц Крынак, мусім у сябе папулярызаваць.

Калі размаўлялі мы са спадарыняй Іааннай Чабан і іншымі ўдзельнікамі залучанскай Купальночки, з амфітэатральнай сцэны чулася:

— Удзельнікам гэтага свята гарантуецца пшчасце і багацце!

СЛУХАЙ СВАЁ!

БЕЛАРУСКАЕ РАДЫЁ
РАЦЫЯ
WWW.RACYJA.COM

Дуброва-Беластоцкая, Саколка,
Гарадок, Беласток,
Бельск-Падляшскі, Гайнаўка,
Чаромха, Сямياتчы

98,1 FM

Высокае, Бераставіца,
Свіслач, Брузгі,
Гарадня, Ваўкавыск,
Шчучын, Масты, Лунна

ПЕРШАЕ ТРАНСГРАНІЧНАЕ
БЕЛАРУСКАЕ РАДЫЁ
РАЦЫЯ

Янаў-Падляшскі,
Белая-Падляшская,
Тарэспаль, Кодань

99,2 FM

Брэст, Кобрин,
Жабінка, Малапыта

Białoruskie Radio Racja
ul. Ciepła 1/7
15-472 Białystok
e-mail: info@racja.com
tel. (+48) 85 676 80 20

У Ляневе Купалле з традыцыяй

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

— Сёння першы раз ладзіцца на нашай тэрыторыі мерапрыемства з аўтэнтчнымі купальскімі традыцыямі і песнямі, якія заспяваюць „Сёстры Лук’янавічы” з Леснікоў. У гэтай вёсцы і ў суседніх сёлах яшчэ можна пазнаёміцца з купальскімі абрадамі, што маюць працягласць з мінулага. Ужо на захад ад Кобрына, а ў гэтым ліку і на нашай тэрыторыі, купальскія традыцыі заніклі і мы, пабываючы ў вёсках Заходняга Палесся, не знайшлі аўтэнтчных мясцовых купальскіх песень, — заяўляе ў час VIII Фэсту „Купалінка”, наладжанага 25 чэрвеня побач вёскі Лянева Чыжоўскай гміны і рэчкі Локніца Дарафей Фіёнік, старшыня аб’яднання „Музей малой айчыны ў Студзіводскай „Жэмэрвай” і калектывам „Сёстры Лук’янавічы” з Леснікоў на Палессі. — Купалле, ладжанае ад мясцовых традыцый.

Славутая песня „Купалінка”, якую спяваюць у час пускання вяноў, гэта аўтарская песня. Зараз не распальваецца

Карагод з купальскімі вянкамі ўзначальвалі дзяўчаты з „Жэмэрвы”

расвятлялі краявід, — расказвалі жанчыны з Леснікоў. — Сёння, у час пускання вяноў, мы заспявалі пра кароценькую ночку, рванне зеля і пляценне вяноў. Такіх купальскіх песень у нас больш.

Людзі прыязджаюць на беларускія народныя фэсты, каб паслухаць сваю, беларускую музыку, спаткацца і паразмаў-

чылі дадатковыя атракцыёны, конкурсы для наймалодшых, гарадок збудаваны дзеля гульні дзетак і дэманстрацыя пажарнікамі і пагранічнікамі выратавальных дзеянняў і ручной зброі. Сабраныя падмацоўваліся харчаваннем і напоймі, а дзеткі — ласункамі. Наймалодшым куплялі таксама цацкі. Фэст арганізаваны быў побач Лянева, дзе і цяпер вырошчваецца яшчэ многа трускалак і таму арганізатары наладзілі конкурс спажывання трускалак на час. У гэтым годзе ўраджай трускалак быў адносна слабы, між іншым з-за засухі ў перыяд іх даспявання і таму цана трускалак высокая. У магазінах за кілаграм прыходзіцца плаціць нават 8 злотых.

— Адметнасцю сёлетняй „Купалінкі” з’яўляецца вяртанне да аўтэнтчных традыцый, з якімі вучні Комплексу школ у Чыжах знаёміліся таксама крыху раней, у час абрадавых і кулінарных майстар-класаў, якія адбываліся ў рамках праекта „Прэзентацыя культурнай спадчыны рэгіёна Белавежскай пушчы”, фінансаванага Міністэрствам унутраных спраў і адміністрацыі ды Маршалкоў-

стацкага конкурсу „Ноч Купалы на Падляшшы. Традыцыя і сучаснасць”, працы якіх прэзентаваліся побач сцэны.

Пазней на мерапрыемства сталі прыбываць тыя, што мусілі „ўправіцца”, бо так тут называецца догляд за жывёлай. Маладыя засталіся на фэсце найдаўжэй, бо закончыўся ён позняй ноччу. Асноўным атракцыёнам фэсту былі выступы калектываў. Перад публікай спявалі „Незабудкі”, вучні з чыжоўскага калектыву „Перапёлка” і „Студый песні” Гайнаўскага дома культуры. З рэпертуарам, што падыходзіць таксама да вясковых забаваў, выступілі вакальна-інструментальныя калектывы „Метро”, „Аўра” і „Тройка” з Гайнаўкі ды „Нарва” з Нарвы. Эстрадныя песні прагучалі ў выкананні калектываў „Ве Нарру”, і „Арт Пронар” з Нарвы. З аўтэнтчным фальклорам выступіла „Жэмэрва” са Студзіводы і „Сёстры Лук’янавічы”, а з апрацаваным фальклорам прэзентаваліся „Куранты” з Бельска-Падляскага і „Калінка” з Беластока. Зоркай мерапрыемства быў вядомы калектыв „Гасцінец” з Гродна. Побач спеваў на змярканні, калі такое можна вылучыць у найдаўжэйшыя дні года, увагу публікі прыцягнулі таксама феерверкі.

— Мы ўжо сёння выступалі ў Масеве, зараз будзем тут, побач Лянева, а заўтра запрэзентуемся перад гайнаўскай публікай на „Кірмашы зубра”. Публіка ўспрымае нас тут вельмі добра і ў міг разышліся кампакт-дыскі з нашай музыкой. Запрашаюць нас сюды ў рамках супрацоўніцтва паміж Гроднам і Гайнаўкай, — сказаў мастацкі кіраўнік Народнага фальклорнага ансамбля песні і інструментальнай музыкі Аркадзь Карповіч.

Карыстаючыся рознымі нагодамі арганізуюцца ў нас беларускія фэсты. Напрыклад, у гэты сам дзень, 25 чэрвеня, малодшыя і старэйшыя адпачывалі ў Нараўчанскай гміне, а канкрэтна ў Масеве, з нагоды святкавання ў гонар святога Ануфрыя, патрона іх сяла. Галоўным арганізатарам фэсту быў там Музей і асяродак беларускай культуры. На

Сярод публікі было многа моладзі і дзетак (злева „Сёстры Лук’янавічы”)

ца вогнішча, якое было цэнтральным момантам у час купальскіх святкаванняў і з’яўлялася ўвасабленнем Купалы — бажка сонца. У нас ніхто не памятае аб купальскіх абрадах, але напы „агулькі” ці „рагулькі” можна прылічыць да купальскіх песень, бо падобныя песні спяваюцца ў час купальскіх абрадаў на Палессі.

На сцэне непадалёк ад рэчкі Локніца выступіла між іншым трыо „Сёстры Лук’янавічы” з Леснікоў з аўтэнтчнымі купальскімі песнямі. З рэпертуарам, які можна было прылічыць да купальскіх песень, выступіла таксама „Жэмэрва”. Студзіводскія дзяўчаты панеслі таксама купальскія вянокі, каб пусціць па Локніцы. Шэсце, у якім прыняла ўдзел шматлікая публіка, адбывалася пад купальскія песні з палескіх Леснікоў. Аднак яшчэ да пускання вяноў карагод з купальскімі песнямі прайшоў па Ляневе, а саставілі яго таксама „Сёстры Лук’янавічы” і „Жэмэрва”. Сабраныя спявалі для тых нешматлікіх людзей, што сядзелі на лавачках і па прычыне старасці не маглі ўжо прыйсці на мерапрыемства або проста ў перыяд Пятровага посту распылілі застацца дома.

— У нашых Лесніках мы яшчэ і цяпер штогод ладзім Купалле з вогнішчам і купальскімі песнямі. Зараз не так святкуецца, як раней, калі мы былі яшчэ дзеткамі. Тады ва ўсіх нашых сёлах распальваліся велізарныя вогнішчы, якія моцна

ляць з сябрамі і даць магчымасць пагуляць дзецям, бо апошнім часам штотраў больш мерапрыемстваў прапанаваць дадатковыя атракцыёны наймалодшым. Заўважыў я, што на лянеўскі фэст „Купалінка” прыязджаюць выхадцы з пусцёчых вёсак гэтай гміны і навакольных сёл, якія маюць тут добрую нагоду спаткацца са знаёмымі з дзяцінства і моладзці ды пагаварыць аб мінулым. Да купальскіх абрадаў людзі сёння не ставяцца ўжо як да рэальных святкаванняў, якія мелі б нейкае значэнне ў іх жыцці, як гэта было ў далёкім паганскім мінулым, калі святкаванні ў самую кароткую ноч года былі спалучаныя з пашанай для сонца, агню і вады і прашэннямі да паганскага Купалы. Многія маладыя людзі зараз нават і не ведаюць пра паганскія карані купальскіх абрадаў і не знаюць значэння гэтых традыцый. Калі недзе і адбываецца скаканне праз вогнішча, то ўжо ў меншых кампаніях, бо пажарнікі і паліцыянт не дазволілі б рабіць гэтага публічна. Лянеўскае мерапрыемства распачалося адносна рана, калі яшчэ сонца мацнавата свяціла, а вясковыя людзі толькі збіраліся ісці даць кароў. Прапановы фэсту накіраваны былі да людзей рознага ўзросту, розных прафесій і працягваліся аж да позняй ночы. Спачатку пачалі збірацца, між іншым, маладыя людзі з дзеткамі і пенсіянеры, якія ўжо не гаспадарыць. Аб сямейным характары мерапрыемства свед-

Нягледзячы на даволі халоднае надвор’е, на мерапрыемстве сабралася многа публікі

скай управай. Мы выдалі на польскай і беларускай мовах рэкламную кніжачку пра „Купалінку” і нашу гміну. 17 ліпеня адбудзецца яшчэ фэст у Курашаве. Калектыв „Чыжыяне” якраз сёння выступае на Фэстывалі вакальных капэлаў у Казімежы-Дольным, — сказаў дырэктар Гміннага асяродка культуры ў Чыжах Юрый Якімюк.

Вянокі, што пускаліся на ваду, удаля выканалі вучанцы са школы ў Чыжах на майстар-класах у Публічнай бібліятэцы пад наглядом бібліятэкаркі Іаанны Белавежац. Галоўны арганізатар мерапрыемства, чыжоўскі вайт Юрый Васілюк у час фэсту ўзнагародзіў пераможцаў ма-

наступны дзень беларускія песні ў выкананні калектываў з Польшчы і Беларусі можна было пачуць у амфітэатры ў Гайнаўцы, дзе ладзіўся „Кірмаш зубра”. Самых беларускіх купальскіх фэстаў у нас многа, бо толькі на самой Гайнаўшчыне пастаянна ладзяцца белавежскі, лянеўскі і нараўчанскі. Аднак лянеўскае купальскае мерапрыемства розніцца ад іншых больш сямейнай і больш вясковай атмасферай, у станаўчым значэнні гэтага слова. Можна тут спаткаць земляробаў, якія яшчэ працуюць на сваіх палатках. Некаторыя малодшыя сяляне ўдала разгарнулі сельскагаспадарчую, перш за ўсё раслінную, прадукцыю.

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

Зорка

Д Л Я Д З Я Ц Е Й І М О Л А Д З І

Хочуць вучыцца беларускай мове

Вучні арэшкаўскай школы са сваімі настаўнікамі (першая справа настаўніца беларускай мовы Ірэна Герасімяк)

Настаўніца беларускай мовы Ірэна Герасімяк развіталася з наймалодшымі дзеткамі

22 чэрвеня вучні Падставовай школы ў Арэшкаве развіталіся са сваімі настаўнікамі і не ведаюць ці надалей будуць вучыцца ў сваёй кампаніі, паколькі гміна ліквідавала іх школу. Аднак вядуцца намаганні, каб арэшкаўская школа надалей дзейнічала пад наглядом няўрадавай арганізацыі.

— Мы хочам вучыцца ў Арэшкаве, бо тут ёсць фэйныя пані, многа сяброў і нам блізка ў школу, — кажуць малодшыя вучаніцы.

— Мы прывыклі ўжо да нашай школы, усіх тут ведаем, у школе фэйная атмасфера і настаўнікі ставяцца да нас са зразуменнем, — гавораць старэйшыя вучаніцы Мая Мішчук і Моніка Раманюк.

Амаль усе вучні гэтай школы, пачынаючы з другога класа, хадзілі на заняткі беларускай мовы і вельмі іх палюбілі.

— Нам цікавыя заняткі па беларускай мове. Мы чытаем цікавыя апавяданні, вершы, расказваем пра цікавае, ходзім на экскурсіі. Нашая настаўніца вельмі фэйная, — кажуць вучні арэшкаўскай школы.

— Добра працаваць у школе, дзе амаль усе вучні ходзяць на заняткі беларускай мовы, — заяўляе настаўніца беларускай мовы Ірэна Герасімяк. — Нашы вучні любяць выступаць на сцэне. Штогод рыхтуем інсцэніроўкі па-беларуску. Былі „Сваты”, „Паненскі вечар”, „Матулін ручнік”, „Каляды” і „Хрысціны”. Дзеткі ах-

вотна спяваюць родныя песні, якія вучаем з выкарыстаннем дапаможнікаў. Нашы вучні выпісваюць „Ніву” (праз Гайнаўскі белліцэй), ахвотна чытаюць „Зорку” і рашаюць крыжаванкі. У чэрвені за правільна запоўненыя крыжаванкі атрымалі многа падарункаў. Я чытаю вучням артыкулы ў „Ніве”, якія ім падабаюцца. Дзеткі ўдзельнічаюць у конкурсе „Роднае слова” і перамагаюць у ім (у развітальны дзень з рук дырэктаркі школы Бажэны Давідзюк узнагароды атрымалі Мар’юш Красько, лаўрэат III месца ў конкурсе „Роднае слова” і Гося Галёнка, якая атрымала вылучэнне). Я стараюся, каб заняткі былі цікавымі і разнастайнымі.

Калі журналісты, якія прыбылі ў шко-

лу ў развітальны дзень, пытаюць настаўніцу беларускай мовы, што спрыяе такому вялікаму зацікаўленню роднай мовай, Ірэна Герасімяк звяртае ўвагу на вялікую нацыянальную свядомасць бацькоў і іх прыхільнасць да навучання беларускай мове.

— Заўтра я іду на пенсію і сумна расставацца з прыгожай школай, у якой я сама вучылася і многа гадоў працавала. Мы, настаўнікі, хацелі б, каб школа існавала надалей і дзеткі вучыліся тут на месцы. Калі б мне запрапанавалі вучыць беларускай мове ў адноўленай арэшкаўскай школе, я згадзілася б, — прызнаецца настаўніца Ірэна Герасімяк.

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

Юбілейныя XXV Сустрэчы „Зоркі” пачаліся жартоўным матывым. Наш госьць, Наталля Герасімяк з Радзіві Рацэя, спытала: *Што пасля гэтых дваццаці пяці гадоў Сустрэч змянілася?*

Прыгадайма, Сустрэчы пачаліся ў 1995 годзе. З момантам, калі сустрэчы пачалі лічыць „па гадах”, а не па выпусках, звязана смешная гісторыя. Пытанне журналісткі ўсведаміла нам, што многія ведаюць анекдоты з Сустрэч.

На XXV Сустрэчы ў паняўнат Бора-Здруй, што каля Ляўкова, прыехалі маладыя аматары беларускага слова з Беластока, Бабікаў, Гарадка, Гайнаўкі, Бельска, Нарвы і Орлі. У гэты раз курсы прысвечаны будучы пісанню фельетона. Ужо ў першы дзень мы паглядзелі кінашэдзёр „Хронікі Нарніі”, якія, між іншым, здымаліся ў Нараўчанскай гміне. Нашай задачай было адшукаць родныя краявіды, якія паказаны разам з найбольш прыгожымі месцамі на зямлі. Цягам чарговых дзён мы маем намер адшукаць „фільмавыя” месцы і высветліць інтрыгуючае пытанне: *Чаму пра запіс „Хронік Нарніі” ніхто ў нас не ведае?* Мы таксама сустрэліся з Кацярынай Бяляўскай, жывой энцыклапедыяй ведаў пра Нараўку і акаліцы.

Ці магчыма за некалькі дзён навучыцца пісаць фельетон? Гэта складанае пытанне — усё залежыць ад здольнасцей аўтара. У якасці прыкладаў жанру пас-

лужылі фельетоны, напісаныя дзеткамі ў час XIV, XVI, XIX Сустрэч „Зоркі”: Міхалам Сцепаціюком, Тамашам Сулімам і Мажэнай Жменька, якія сёння працу-

юць ужо журналістамі. Вядучая, Ганна Кандрацюк, напаміла што ў 1997-2000 гадах фельетон быў улюбёнай формай аўтараў „Зоркі”. Яны так распісаліся, што цягам трох гадоў запўнялі сваімі допісамі амаль усе старонкі дзіцячага дадатка да „Нівы”.

Як кожны год сустрэчнікаў наведваюць многія госці, з якімі правядзем гутаркі-інтэрв’ю. Ужо сёння, у панядзелак 27 чэрвеня г.г., нас наведваюць журналістка і музыкант Ілона Карпюк ды Эва і Андрэй Кэчынскія з мультымедынай прэзентацыяй пра Белаежскую пушчу. Усе важныя моманты і сустрэчы будуць зафіксаваны ў дзвюх сустрэчанскіх газетах пад рэдакцыяй Дар’і Вапы і Міхаліны Герасімяк. Увесь матэрыял ацэняць прафесійныя журналісты, а найлепшыя артыкулы надрукуем у „Зорцы”.

У канцы прыгадайма той славетны анекдот, які памянаў адчуванне часу на Сустрэчах. Вось, у час XII Сустрэч, якія адбываліся ў Нарве, наведваў нас славетны журналіст з Беластока. У хлопца, які прыязджаў ад першых выпускаў на Сустрэчы, спытаў: *А памятаеш, як было дваццаць гадоў таму на Сустрэчах?*

27 чэрвеня 2011 г.
ЗОРКА

Дзве гадзіны да выступлення Сынкаўцы здаваліся дрымотнай, абязлюджанай вёскай. Толькі ў канцы Сёлка на лавачцы выседжвалі мужыкі і дзве бабулькі ў святочных касцюмах. Некалькі крокаў далей канчалася вуліца, віднеў няскошаны луг і сасновы лес.

— А вы можа з Орлі будзеце? — пытае мяне жанчына.

— А чаму якраз з Орлі? — здзіўляюся.

— Бо ў нас нявестка з вашых старон, з Орлі.

За апошнія дзесяткі гадоў апошняя стагоддзя Дуброўшчына густа перажанілася з Падляшшам. Вось у адных Сынкаўцах распавядалі мне пра нявестак з Рудутаў, Паўлаў, Орлі і Бельска. Вядома, усе яны зараз жывуць у Беластоку. Хоць бывае і рэальнае пасяленне:

— А такога Лук’янюка з Вялікіх Тыневічаў ведаеце? — спыталі там. — Ён ажаніўся з дзяўчынай з нашай вёскі. Прыслалі яго да нас паліцыянтам працаваць.

— А ці мажлівы ён чалавек? — цікаўлюся рэпутацыйяй земляка-падляшска.

— Мажлівы, мажлівы!

Калі паглядзець з перспектывы Сынкаўцаў на Бельшчыну ці Гайнаўшчыну, там проста рай: *Бо ў вас усё праваслаўныя*, — скажуць жанчыны на іншай лавачцы. У Навадворскай гміне праваслаўныя складаюць усяго каля дзесяці адсоткаў насельніцтва. У саміх Сынкаўцах, найбольшай у парафіі вёсцы, асталася толькі 64 жыхароў. Настрой мясціны ўдала зафіксаваны ў фільме Пятра Бароўскага „Канец песні”. У час спектаклю „Ой даўно, даўно” сярод нашай публікі пабачу герояў той кранальнай пастаноўкі Бароўскага. Прэзентацыя фільма пра ціхае адміранне „на канцы свету” адбылася ў гэтым самым клубе ў час мінулагадня Вялікадня. Пётр Бароўскі зараз дэманструе яго ў многіх краінах свету. Пасля сеанса ў Швецыі яму сказалі: *Вашы героі яшчэ не згубілі душы. Падкажыце, дзе яшчэ жывуць такія сапраўдныя людзі?*

* * *

Хоць гэта непрыкметна простым вокам, Сынкаўцы па многіх прыкметах — глабальная вёска.

— Да нас і англічанне з Фонду прынца Чарлза прыежджалі, — кажа мужчына, які разам з аднапляментамі прыйшоў на спектакль. — Пасяліліся ў адной хаце, каб паглядзець як жыццё ў нас выглядае. Фатаграфавалі сядзібы, запісвалі людзей...

— І „Прымакі” да нас прыежджалі, — дадаюць Надзя Марчык і Гэля Данільчык, якія прыйшлі пад святліцу гадзіну да выступлення. — Тады столькі людзей наехала, што не злічыць. Цэлы пляц каля святліцы абставілі.

Мяне здзівіла, што пра „Прымакоў”, родам з далёкага тут Гарадка, гавораць па імені як пра сваіх хлопцаў з вёскі.

— Бо той кіроўца, што іх усюды возіць, — паясняюць мне бабулі, — то ён з нашай вёскі. То сказаў ім, давайце хлопцы да нас, у Сынкаўцы, хай народ павесяліцца.

Калі спытаю пра іншыя мерапрыемствы, кабеты назавуць *Абыход*. Вясковае свята, калі з бацюшкам на чале шэця грамада абыходзіць усю вёску і моліцца ля крыжоў. За здароўе людзей, жывёлы і ўраджай. Якраз трэцяга мая, калі дзяржаўнае свята і выхадныя. На канец іуды ў святліцу ўмацоўваць сваяцкія і грамадскія сувязі.

Фота і тэкст Ганны КАНДРАЦЮК

СЫНКАЎЦЫ ПАКАЗАЛІ СІЛУ! (2)

Каб абысці ўсю вёску і памаліцца ля ўсіх крыжоў, трэба найменш дзве гадзіны. У пачатку *Сёлка* цікавы надпіс на крыжы: **ОД НАГЛАЙ И НЕСПАДЕВАННОЙ СМЕРТИ СОХРАНИ НАС ГОСПАДИ**. Такі сам надпіс пабачу на крыжы ў канцы доўгай вуліцы, пра якую кажуць *Вёска*. Мясцовая гаворка прысутна таксама ў інтэрнэце, карацей вёска мае свой блог, дзе ставіць каларытныя допісы на жывой беларушчыне (запісанай лацінкай). Калі чытаеш занадоўкі, аж не верыш, што гэтая вёска існуе ў рэальным свеце. Там проста жартуюць і смяюцца ўсе з усіх, як у якім тэатры.

У вёсцы жыве таксама прадпрымальнік Каленік, які вырошчвае расліннасць для прадукцыі экалагічных дахаў, якую прадае ў Нямецчыну. Яго новая фабрыка і новы дом грунтоўна выглядаюць на традыцыйным, беларускім доўгім панадворку. А палеткі з травой, пасеянай на адмысловай маце (гэтую расліну ў нас называюць рай і ёю аздабляюць магільны), знаходзяцца на загараддзі. Праз адкрытае акно мураванкі далята песня-гульня *Качушкі*, якую матуля спявала дзеткам. Адрозна падумалася пра вяселле і хрэсьбіны, якіх адчай-

на не хапае ў вёсцы.

* * *

Дзесяць хвілін да выступлення ўвесь пляц пры святліцы быў абстаўлены людзьмі і машынамі, як у дзень, калі выступалі „Прымакі”. Кабеты з *Вёскі* прыйшлі на спектакль з галінкамі язміну ў руках. Бо ж Тройца! Словам, публіка апраўдала спадзяванні як нідзе, бо з’явілася ў два разы больш людзей, чым жыве ў вёсцы.

Пытаю ў Валіка Гічана як удалося склікаць столькі народу.

— Я хадзіў ад хаты да хаты і гаварыў што такі прыедуць...

— А вы якім шляхам сюды трапілі? — пытаю ў айца Славаміра Якімока, настаяцеля з Ячна, які разам з матушкай і сямейкай, прыехаў на сваёй машыне паглядзець выступленне.

— Нам Баська Пякарская пазваніла з Беластока, — кажа айцец Славамір. — То як тут, будучы ў суседняй парафіі, не прыехаць!

Пасля спектакля бацюшка гаварыў пра ўзрушанасць і слёзы, якія наклікалі падляшскія хронікі.

— Там былі аповеды з маёй радзімы, — кажа айцец Славамір, сам родам

з Дабрывады. — Гэтыя гісторыі я ведаю з дзяцінства.

А знаёмства з беларускім беластоцкім асяроддзем у святара старое і правэранае. Найстарэйшыя хлопцы бацюшкі, Ігар і Колька, хадзілі ў беларускі садок. Дакладней, іх прывозілі кожны дзень з падбеластоцкага Тапільца, дзе тады былі на парафіі. Ігар, разам стройны кавалер, па-сямейнаму прывітаўся з *цэлым* Беластокам. Нечаканы візіт святара падняў на духу вяскоўцаў, якія ў нервах выглядалі свайго духоўнага апекуна з Новага Двара. У рэшце рэшт падрыхтаванае яму месца ў першым радзе занялі госці з Ячна. У цэлай культуры прыёму, ад пачатку да канца, быў відавочны царкоўны ўхіл арганізацыі свята. Каб прыняць гасцей, з кожнага двара зрабілі складчыну па дзесяць-пятнаццаць злотых, як пад якога епіскапа.

Пасля выступлення нас частавалі смачнай ядой, пітвам і добрым словам энергічныя і прыгожыя жанчыны: Яўгенія Гічан, Крыстына Данільчык, Анна Гічан і галоўны завадатар нашай сустрэчы Валенты Гічан. Спектакль мусіў зрабіць уражанне, бо там на месцы акцёраў ужо запрасілі ў Ячна.

